

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Num rectè probauerit D. Thomas primam conclusionem. disput. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

creatus possit videre in Deo omnes effectus, qui A in illo tanquam in causa existunt.

Secunda conclusio. Beati complura vident in Deo quod perfectius Deum vident. Hæc colligitur ex probatione minoris præcedentis rationis.

DISPUTATIO II.

Num rectè probauerit D. Thomas primam conclusionem.

Contra maiorem propositionem Diui Thomæ & illius probationem obicitur quidam, vt hoc loco Caietanus refert, quod Diuus Thomas apertè vult creaturas solùm cognosci, & esse in Deo tanquam effectus in sua causa: cum tamen sint, & cognoscantur in Deo tanquam in speculo voluntario. Quod probant 1. ex Augustino in libro de videndo Deo, qui est epistola 121. dicente, Deus est speculum voluntarium, & si vult, videtur: si non vult, non videtur.

Secundò, quoniam Deus repræsentat creaturas distinctè vt speculum, & non indistinctè, causa repræsentat effectus: ergo creatura videtur, & sunt in Deo tanquam in speculo.

Contra minoris confirmationem. Deinde contra id, quod assumitur in probationem minoris, nempe non posse cognosci omnes effectus, & rationes effectuum in causa, quin causa comprehendatur, argumentatur Aureolus & Gottifredus, vt referunt Caietanus hoc loco, Ferrarientiis 3. contra gentes cap. 56. & Capreolus in 4. distinctione 49. Quæst. 6. Primò, quoniam duobus modis possunt cognosci omnes effectus in Deo, nêpe aut cognitione Dei, quæ sit solùm infinita extensiuè comparatione effectuum, & finita intensiuè Dei & effectuum: aut cognitione Dei, quæ simul sit infinita extensiuè & intensiuè: & hæc sola est comprehensio Dei: ex eo ergo, quod in Deo cognoscantur omnes effectus, qui diuina omnipotentiæ esse possunt, non sequitur Deum cõprehendi: quippe cum id esse possit per cognitionem Dei, quæ solùm esset infinita extensiuè, & non intensiuè, ac proinde cognitione quæ non esset comprehensio Dei.

Secundò, omnia alia à Deo, esto per impossibile ponerentur in actu existentia, non æquarent esse infinitum Dei: ergo esto cognoscerentur actu, non æquarent totum id, quod cognosci in Deo potest: ergo ex cognitione eorum non sequitur comprehensio diuinæ essentia.

Tertiò argumentatur Scotus in 3. distinctione 14. quaestione 2. In Deo est infinitas intensiua (hoc est, infinita perfectio essentialis) quæ est ratio, quare in eo sint omnia, ac proinde quare in eo sit infinitas extensiua effectuum, quos potest producere, & quos continet in se eminenter: sed ex eo, quod videatur infinitas Dei intensiua, non sequitur comprehensio diuinæ essentia: id quod dicit se probasse quaestione præcedente in responsione ad secundum: ergo neque ex eo, quod videatur infinitas eius extensiua (id est, omnia, quæ in eo sunt eminenter) sequetur comprehensio diuinæ essentia. Probat consequentiam, quia quando duo conueniunt eidem subiecto ordine quodam, hoc est, vnum mediante alio, vt conueniunt definitio subiecti & passio, aut duæ passionis vna mediante alia, vique si ex visione primi non sequitur comprehensio subiecti, neque sequitur ex visione secundi.

Quartò ita argumentatur, cognoscens vnum effectum in Verbo, neque comprehendit talem effectum, neque Verbum, vt talis effectus est causa: ergo & si plures cognoscat, nullum quoque eorum comprehendet, neque Verbum vt illorum est causa: ergo esto cognoscat omnes, neque eos comprehendet, neque Verbum ipsum, quatenus eorumdem causa existit.

Præterea argumentatur ibidem Scotus contra illud exemplum principij allatum in probatione minoris. Primò, causa, vt causa, nullam perfectionem accipit ab effectu: è quod naturaliter sit prior illo: ergo principij cognitio, vt est causa cognitionis conclusionis, nullo modo perficitur per cognitionem conclusionis: ergo ex eo, quod ex aliquo principio cognoscantur plures conclusiones, non rectè colligitur maior cognitio principij.

Secundò, sumo aliquod principium cognitum in aliquo certo gradu, v.g. vt quatuor, aut vt quinque, & argumentor in hunc modum. Aut ex tali principio cognitum in illo gradu potest cognosci de nouo aliqua conclusio, ita vt non augeatur cognitio talis principij: atque, si id concedas, habeo institutum, quod nimirum cognitio de nouo alicuius conclusionis ex aliquo principio maiorem cognitionem principij non concludat, quàm esset antequàm ex eo cognosceretur ea conclusio: aut non potest cognosci, nisi augeatur talis cognitio: quod si dederis, sequitur principium illud ita cognitum non esse principium: quippe cum nullius conclusionis possit esse principium, nisi priùs augeatur cognitio illius secundum se spectati: quod tamen est absurdum.

Contra idem exemplum argumentatur Gottifredus & Durandus, nitentes ostendere non esse accommodatum ad probandum institutum. Primò, quoniam conclusiones continentur in principio in potentia, & confusè: effectus verò continentur in Deo actu, & distinctè.

Secundò, quoniam conclusiones non cognoscuntur in principio, nisi per assumptionem alicuius propositionis: in prima autem causa simpliciter, & sine aliqua deductione cognoscuntur effectus.

Pro solutione harum omnium obiectionum, atque ad pleniorè intelligentiam eorum, quæ dicenda sunt, nonnulla adnotanda videntur. In primis modus loquendi Theologorum cum Augustino 4. super Genesim ad literam, potissimum cap. 22. 23. & 24. & 11. de ciuitate Dei cap. 7. & 29. Cognitionem enim, qua beati in essentia diuina vident creaturas, aut simul etiam in arte, & sapientia Dei, determinatione libera voluntatis diuinæ, appellant cognitionem creaturarum in Verbo. Dixi: aut simul etiam in arte & sapientia diuina, determinatione libera voluntatis diuinæ: propter complexiones contingentes futuras, quæ vis solius intuitus essentia non possunt cognoscere, & quoniam Augustinus locis citatis cognitionem creaturarum in Deo, dicit esse cognitionem in arte, atque in sapientia Dei. Quoniam verò ea, quæ ad cognitionem spectant, Filio tribuuntur, qui est Verbum & Sapientia Patris: sicut ea, quæ ad potentiam spectant, tribuuntur Patri, & quæ ad bonitatem, Spiritui sancto: cognitio rerum in Deo, quocumque modo fiat, appellatur cognitio in Verbo. Aliam rationem reddit Scotus in 4. distinct. 49. quaest. 3. articulo 3. sed non adeò placet. Cognitionem verò, qua beati per species cognoscunt creaturas in ipsimet creaturis, hoc est, non in Deo, appellant cognitionem in proprio genere, siue cognoscant eas per species sibi naturales, siue per infusas supernaturaliter: quamquam ea

Durand.

Contra exemplum allatum in probatione minoris obicitur Scotus primo.

Secundò.

Contra idem exemplum argumentatur Durandus & alij. Primò.

Secundò.

Beatorum visio in essentia, & in determinatione voluntatis diuinæ cur visio in verbo distat.

Beatorum cognitio in proprio genere quid.

Contra maiorem propositionem Diui Thomæ & illius probationem obicitur primò.

Secundò.

Contra minoris confirmationem.

Primò.

Secundò.

Tertiò.

magis proprie dicitur cognitio in proprio genere, quae fit per species naturales. Cognitionem creaturarum in Verbo, Augustinus locis citatis appellat etiam cognitionem Matutinam: eam vero, qua cognoscunt res in proprio genere, appellat Vesperinam. Et licet potissimum loquatur de Angelis, idem dicit esse intelligendum de animabus beatis.

Cognitio naturalis, quae fit per species naturales, est cognitio in se ipsa, quae fit per species naturales.

Beatitudinis est cognitio in se ipsa, quae fit per species naturales.

Beatitudinis est cognitio in se ipsa, quae fit per species naturales.

Speculum voluntarium est cognitio in se ipsa, quae fit per species naturales.

Secundum est, quando dicimus creaturas videri à beatis in essentia diuina, intelligendum id esse, tamquam in re cognita, quae est obiectiua ratio cognoscendi vterius creaturas. Essentia namque diuina concurret ad visionem beatificam in primis eo concursu, quo concurrere solet species intelligibilis: vt tamen ita concurret, non est res cognita, sed solum est ratio cognoscendi. Deinde eadem essentia diuina est obiectum cognitum per visionem beatificam: cum autem eminenter, atque virtute in se continet res omnes, quae per potentiam ipsius esse possunt, vtique si penetraretur, ac cognoscatur, vt eminenter eas continet, in ipsa, atque ex ipsa ita cognita, cognoscitur vterius eiusmodi res. Quo fit, vt tunc primarium obiectum visionis beatificae sit essentia diuina cognita in se ipsa, & secundarium sint creaturae quae in ipsa atque ex ipsa ita cognita vterius cognoscuntur. In hoc ergo sensu quaerit D. Thomas hoc loco, vtrum videntes Deum per essentiam videant in eo omnia, tamquam scilicet in obiecto primario & re cognita, quae fit ratio obiectiua, & medium cognoscendi vterius alia, quae in ipso eminenter continentur.

Tertium est, vt D. Thom. de veritate q. 12. art. 6. & q. 8. art. 4. adnotauit, creaturas proprie dici esse in Deo tamquam effectus in sua causa, vt de se est notissimum: esse vero in eo tamquam in speculo, non dici proprie, sed metaphoricè: ob eam videlicet similitudinem quae cernitur inter Deum & beatos, si comparentur cum iis, qui res in speculis repraesentatas intuentur. Vt enim respicientes ad specula rerum simulacris ac similitudinibus affecta, res ipsas repraesentatas videmus: ita in Deo viso creaturas modo paulò antè explicato beati intuentur. Differt tamen inter alia, modus existendi creaturarum in Deo, à modo existendi rerum in speculo. Primum, quia res in speculo sunt distinctae & diuisae per distinctas formas: creaturae autem sunt vnite in Deo: quo etiam modo solemus dicere membra animalium esse vnite in femine, quae in eodem virtute existunt. Secundò, quia speculum recipit similitudinem à rebus ipsis, quas repraesentat: Deus autem nihil recipit à creaturis, quin potius creaturae sunt similitudines Dei participatae: qua ratione potius habet rationem speculi, vt ex ipsis cognoscitur Deus (iuxta illud 1. ad Cor. 13. Videmus nunc per speculum, creaturarum scilicet, & in enigmate) quam Deus habeat rationem speculi, vt in ipso cognoscitur creaturæ. Quia etiam Deus Filius est imago Patris, procedens & recipiens suum esse à Patre, tribuitur ei nomen speculi Sapientiae 7. Candor est lucis aeternae, & speculum sine macula.

At dubium est hoc loco, quare Augustinus appellauerit Deum speculum voluntarium. Qui negant concedendum esse lumen gloriae, dicuntque visionem beatificam immediatè infundi à solo Deo, praesertim nonnatales, de quorum numero est Gabriel in 3. distin. 1. 4. quaest. 1. dicunt, idè Deum appellari voluntarium speculum, quoniam Deus cum visione suae essentiae producit voluntariè visiones plurium aut pauciorum creaturarum, prout sibi placet: idque siue per eundem actum, quo simul videtur diuina essentia, siue per distinctos actus. Atque

Molina in D. Thom.

A hac ratione affirmant modò videri plures creaturas, & modò pauciores, nà cum diuina essentia. Caietanus hoc loco, Sotus in 4. distin. 49. quaestione 3. articulo 3. & Ferraricnsis 3. contra gentes capit. 56. idè docent Deum, appellari speculum voluntarium, quòd vt voluntariè confert lumen gloriae, quo videatur, ita voluntariè confert maiorem vel minorem copiam luminis, quo plures aut pauciores creaturae in ipso magis aut minus clarè viso conspiciantur. Aliam quoque eiusdem rei rationem inferius subiiciemus.

Quartum est, longè diuersum esse, cognoscere creaturas in se ipsis, & cognoscere illas in Deo, vt Diuus Thomas 3. contra gentes, capit. 56. adnotauit. Etenim ex cognitione plurium, aut pauciorum creaturarum in se ipsis, non rectè colligitur maior aut minor cognitio Dei, neque item ex cognitione omnium (esto per impossibile daretur) rectè inferitur Deum comprehendi. At ex cognitione potentium creaturarum in Deo tamquam in obiecto cognito, quòd fit ratio obiectiua cognoscendi creaturas, optime colligitur maior cognitio Dei: quippe cum, quòd in Deo cognoscantur plures creaturae, ex eo proueniat, quòd Deus ipse magis cognitione penetratur. Simili modo ex cognitione omnium creaturarum quoad omnes modos, habitudines, & rationes earum, rectè inferitur comprehensio diuinae essentiae, & potentiae: eò quòd talis cognitio omnium creaturarum in Deo, sequatur necessariò absolutam omni ex parte penetrationem diuinae essentiae, atque potentiae. Neque enim in diuina potentia remanet aliquid vterius cognoscendum, ac penetrandum, cum penetratur in ea habitudo ad totum suum obiectum adaequatum, & ad singulas illius partes, potentiaque ipsa videatur, qualis est in se ipsa, quòd est potentiam comprehendi. Id autem esse nequit, nisi simul comprehendatur essentia, maxime cum ex penetratione essentiae proueniat, quòd cognoscantur ea, quae in Deo sunt eminenter, atque adeò quòd penetratur potentia.

Postremum est, longè diuersum esse cognoscere aliquid in aliquo, & cognoscere aliquid ex aliquo, vt notat Diuus Thomas de veritate, quaestione 8. articulo 1. 5. & aliis in locis, quae citat Capreolus vbi supra ad argumenta Durandi contra primam conclusionem. Cognoscere namque aliquid in aliquo est siue discursu, nulla addita assumptione, eadem ipsa cognitione, qua cognoscitur id, in quo aliud dicitur cognosci, cognoscere etiam id, quòd in eo dicitur cognosci: Quo pacto Angeli, proposito sibi aliquo principio, in eo intuentur simul minorem, quae cum eo potest subsistere, & conclusionem, quae inde inferitur, atque ita in maiori propositione eadem cognitione, qua eam cognoscunt, intelligunt etiam conclusionem. Cognoscere vero aliquid ex aliquo, est, ex cognitione vnus deuenire in cognitionem alterius, quòd fit distinctis cognitionibus, atque per discursum, & assumptionem alterius propositionis, quando ex vno principio tamquam ex maiori propositione dicitur ita cognosci aliqua còclusio. Illud tamen animaduertendum est, cum dicimus cognosci vnum ex alio, particulam, ex, posse denotare, vel emanationem cognitionis vnus ex cognitione alterius, vel quòd vnum sit ratio obiectiua, ex qua, & per quam aliud cognoscatur. Priori modo cognosci vnum ex alio, & cognosci vnum in alio, diuersa sunt: posteriori vero modo, minimè. Atque hoc posteriori modo sumpsisse videtur hoc loco Diuus Thomas, cum dixit, eum, qui habet intellectum eleuarum, statim ex vno principio proposito accipere

Comprehensio Dei sequitur ex cognitione rerum omnium possibilium in ipso, non vero ex cognitione earum in ipsis.

Cognoscere aliquid in aliquo, & cognoscere aliquid ex aliquo diuersa sunt.

F
L 2 mul

multarum cõclusionum cognitionem. Eoem quoque modo nos idem sumptimus paulò superius inter explicandum, quid esset cognoscere creaturas in essentia diuina. His præhabitis, facilis est solutio argumentorum quæ propõsita sunt.

Ad primũ argumentũ contra maiorem, & illius probationem.

Ad argumenta ergo, quæ proponuntur contra maiorem propositionem Diui Thomæ, & illius probationem dicendum est. Ad primum quidem, illud idem, quod est creaturas esse, & cognosci in Deo tamquam effectus in sua causa, appellari per metaphoram esse & cognosci in Deo tamquam in speculo, vt explicatum est. Quare ad Augustinum dicendum est, appellasse Deum speculum per metaphoram, & appellasse illud voluntariũ, ad sensum explicatum.

Ad secundũ. Cognita perfecte causa prima cur in ea cognoscantur effectus, etiam singulares: non verò in causis secundis perfectè cognitis.

Ad secundum, quando in prima parte antecedentis dicitur, Deum representare distinctè creaturas tamquam speculum: si ita intelligatur, quasi distinctio cernatur ex parte Dei, ita vt Deus secundum aliud, & aliud sui representet aliam, ac aliam creaturam, ad modum, quo speculum per distinctas species intentionales, quas habet, representat distincta obiecta, neganda est prior pars antecedentis: nõ enim hoc modo representat Deus creaturas, sed vnitè tamquam causa, quæ vnitè continet suos effectus, ad eum modum, quo plura membra vnitè continentur virtute in semine. Si verò ita intelligatur, vt distinctio se habeat ex parte obiectorum, quasi Deus secundum idem sui representet distinctè singulas creaturas, nõ cedenda est prior pars antecedentis, sed neganda est posterior, causam videlicet, maximè primam, in qua virtute continentur omnes gradus, etiam individuales effectuum, non representare distinctè hoc modo suos effectus. Dixi, maximè primam: quia non est necesse, vt in causa secunda perfectè cognita cognoscantur omnes effectus singulares ab ea producibiles: eò quòd differentia individuales, vt pote quæ pendent ex circumstantiis concurrentibus, vt quinto Metaphysicæ explicauimus, non contineantur virtute, & eminenter in sola causa secunda efficiente, & ob id ex illa sola perfectè cognita in se ipsa cognosci nequeant, nisi simul cognoscantur alia, ex quibus pendent, quæque non continentur virtute in tali causa secunda eorum indiuiduorum effectrice.

Ad primum contra id, quod sumitur in probationem minorũ.

Ad primum Aureoli & Gottifredi negandum est, posse esse cognitionem omnium effectuum in Deo, ac proinde infinitam extensiuè, quin simul sit infinita intensiuè. Cũ enim, quò plures & perfectiores effectus cognoscuntur in Deo, eò clarior, perfectior, & intensior sit notitia, quæ de Deo habetur, vtique si in Deo cognoscantur omnes effectus qui omnipotentia ipsius esse possunt, cum sint non solum infiniti multitudine, sed etiam in eis detur in infinitũ maior ac maior perfectio effectuum essentialis, cognitio, qua in Deo cognoscuntur, erit cognitio Dei infinite intrinseca, infinite clara, & perfecta, qualis exigitur vt diuina essentia comprehendatur.

Ad secundũ.

Ad secundũ concessio primo antecedente, & prima consequentia, distinguendum est consequens secundæ consequentiæ. Si enim sit sermo de cognitione effectuum in se ipsis, admittenda est consequentiæ: neque enim dicimus ex cognitione omnium creaturarum in seipsis, rectè colligi comprehensionem diuinæ essentia. Si verò sit sermo de cognitione omnium aliarum rerum in diuina essentia, neganda est consequentiæ: talis namque cognitio omnium aliarum rerum in Deo prouenire nequit, nisi ex comprehensione diuinæ essentia, & potentia, vt explicatum est, & ideo ex ea rectè à posteriori colligitur comprehensio diuinæ essentia.

A Ad tertium, quod est Scoti, concessa maiori, ad minorem dicendum est, ex eo, quòd videatur infinitas Dei intensiuè, non sequi quidem comprehensionem diuinæ essentia, si non omnino videatur, & penetratur: sequi tamen si omnino videatur & penetratur, vt ex dictis super solutionem ad secundũ & tertium articuli præcedentis satis patet. Quare si infinitas etiam extensiuè, non omnino penetratur in Deo, sed in confuso in Deo videatur quod potest producere omnia atque infinita quæ quacunque ratione esse possunt, non discernendo in Deo, quæ, & qualia in particulari, tunc ex cognitione infinitatis extensiuæ non sequitur comprehensio diuinæ essentia: si verò infinitas extensiuè omnino penetratur in Deo, distinctèque in Deo concipiatur, quæ, & qualia potest producere, penetrando in particulari omnes modos, rationes, & habitudines eorum, quæ potest producere, negandum est ex tali cognitione infinitatis extensiuæ in Deo, non rectè colligi à posteriori comprehensionem diuinæ essentia.

Ad tertiu.

B Ad quartum neganda est vltima consequentia, si sit sermo de cognitione omnium in Deo: ex cognitione namque omnium effectuum in Deo rectè colligitur à posteriori comprehensio diuinæ essentia, vt explicatum est: non verò ex cognitione aliquorum duxat, quòd quidem eo ipso, quòd vel vnum tantum lateat nec conspiciatur in Deo, non cognoscitur & penetratur Deus, quantum de se potest cognosci, & ideo non comprehenditur.

Ad quartum.

C Ad primum Scoti contra exemplum D. Thomæ dicendum est, id locum habere, quando cõclusiones cognoscuntur in principio distinctis cognitionibus à cognitione principij, atque per subumptionem alterius propositionis: tunc enim cognitio principij est causa cognitionis cõclusionis, atque ex cognitione plurium cõclusionum ex eodem principio non necessariò colligitur maior cognitio & penetratio principij secundum se: Diuum Thomam autem intelligendum esse, quando conclusiones cognoscuntur in principio eadem cognitione, qua principium ipsum cognoscitur: tunc enim cognitio principij non est causa cognitionis cõclusionum, sed principium ipsum est causa & ratio obiectiua, quòd in ipso videantur conclusiones: quòd verò plures videantur, prouenire nequit nisi ex eo, quòd principium ipsum plus videatur & penetratur secundum se ipsum, quam antea penetraretur: quare concedatur totum Scoti argumentum.

Ad primũ Scoti contra exemplũ Diui Thomæ.

D Secundum argumentum locum etiam habet, quando conclusio cognoscitur ex principio distincta cognitione, atque assumpta alia propositione: occurrente namque de nouo aliqua propositione, quæ assumatur cum eo principio, poterit de nouo cognosci ex eo aliqua conclusio, non aucta cognitione principij, quæ de eo antea habebatur. At quòd in aliquo principio eadem cognitione, qua principium videtur, cognoscatur de nouo aliqua conclusio, esse nequit, nisi facta variatione in cognitione, qua cognoscitur principium & penetrato magis principio ipso secundum se. Quòd si obiciatur cum Scoto, ergo tale principium cognitum in tali gradu, nullius alterius conclusionis potest esse principium. Respondendum est, si sit sermo de conclusionem, quæ cognoscatur in illo, admittendam esse consequentiam, neque id absurdum est: si verò de conclusionem, quæ cognoscatur ex illo, negandam esse consequentiam: quia per assumptionem alterius propositionis, quæ de nouo occurrat, poterat deduci & cognosci de nouo aliqua conclusio, minime aucta cognitione principij, vt dictum est.

Ad secundũ.

Ad

Ad primam Duranti. Ad primum Durandi & Gottifredi dicendum est, quemadmodum effectus continentur actu in Deo, non formaliter sed eminenter: ita conclusiones contineri in principiis actu, non formaliter, sed virtute, atque eminenter: & quemadmodum effectus sunt in Deo unitè, ita tamen, ut distinctè possit quilibet eorum cognosci in Deo, ut explicatum est: ita conclusiones unitè esse in principio, ita tamen, ut distinctè possit quævis videri in principio, si principium, quantum ad id satis est, penetratur.

Ad secundam. Ad secundum neganda est maior: quoniam licet ex principio non cognoscatur conclusio sine assumptione propositionis, in principio tamen cognosci potest sine assumptione vilius propositionis, eadem cognitione, qua cognoscitur principium, ut explanatum est: necessarium tamen est, ut principium penetratur quantum satis est, ut in eo cognoscatur conclusio. Atque eodem modo, ad cognoscendos effectus in Deo, necessarium est, ut Deus penetratur quantum satis sit, ut tales effectus in eo cognoscantur.

DISPUTATIO III.

Vtrum beati in Deo videant omnia que formaliter in eo sunt.

Beati formaliter vident omnia, quæ sunt formaliter in Deo. Explicandum est deinceps, quo usque se extendat cognitio beatorum in patria, tam circa ea, quæ formaliter sunt in Deo, quam circa ea, quæ in eo sunt eminenter. Et quidem circa questionem propositam communis est Theologorum sententia, beatos omnes videre omnia, quæ sunt formaliter in Deo, licet singula plus aut minus penetrent, prout plus, aut minus luminis gloriæ participant. Atque hoc planè docuit aperte D. Thomas articulo præcedente ad secundum, dum dixit, Deum non ob id dici incomprehensibilem, quod aliqui ipsius lateat videntem diuinam essentiam, sed quod non videatur, quantum ex se est aptus videri. Potest verò id probari primo, quoniam in Deo propter summam ipsius simplicitatem, omnia tam attributa, quam relationes, sunt idem cum diuina essentia, non solum res, sed etiam ratione formali, nõ minus quam ego ipse mecum sum vnus & idem: ergo qui clarè videt diuinam essentiam, necessariò videbit omnia, quæ in Deo sunt formaliter: cum omnia sint idem omnino cum diuina essentia ex natura rei. Secundo, Ioannes 1. canonica cap. 3. ait, *Videbitur Deum sicuti est*: ergo omnes beati vident omnia, quæ formaliter sunt in Deo: id namque sonare videtur verbum illud, *sicuti est*. Qui enim non videret Deum iustum, sapientem, potentem, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, & ita de cæteris, quæ formaliter sunt in Deo, & quæ re & ratione formali sunt ipsemet Deus, non videret eum ut est secundum se. Consonat etiam Concilium Florentinum in decreto de purgatorio, dum definit, *animas iustorum statim ac nihil habent purgandum, recipi in caelum, & inueni clarè ipsum Deum trinum, & vnum sicuti est*. Quia enim Deus in se est trinus & vnus, definit Concilium, *videndum trinum, & vnum sicuti est*. Quare cum eadem sit ratio de cæteris, quæ formaliter sunt in Deo, sit, ut beati intuentes Deum sicuti est ea omnia in eo conspiciant. Hoc verò amplius erit manifestum ex dicendis disputatione sequente, vbi examinandum est, vtrum saltem de potentia Dei absoluta possit quis intruci Deum, non conspiciendo omnia, quæ in eo formaliter sunt.

Obiectum. At obicit aliquis, in Deo sunt formaliter infinita.

Molina in D. Thom.

A nita perfectiones simpliciter, quas appellamus attributa: beati verò non vident in Deo infinita: ergo non vident omnia, quæ formaliter in Deo sunt.

B Ad hoc argumentum neganda est maior: perfectiones enim simpliciter, quas appellamus attributa, ut intellectus, scientia, iustitia, &c. (quidquid Bartholomæus Torres de Trinitate q. 28. ad articulum secundum D. Thomæ in contrarium innuat) non sunt in Deo infinita multitudine, sed finita, & non magno quodam numero comprehensa. Præterea, omnes sunt vnica perfectio re & ratione formali propter summam simplicitatem diuinam. Illæ ergo perfectiones, quæ sunt eminenter in Deo, sunt infinita multitudine non quidem quoad esse, quod habent in Deo, sed secundum esse, quod habent, si secundum se ipsas considerentur: atque hoc modo considerata non videntur omnes à beatis. Illæ verò perfectiones, quæ sunt in Deo formaliter, sunt finite multitudine, singulæ tamen sunt infinita secundum se ipsas: videnturque omnes à beatis, nulla tamen earum videtur, quantum ex se est apta videri, & ideo non comprehenditur. Quare licet singuli beatorum videant omnia attributa diuina, Deum tamen non comprehendunt, quia nullum eorum cognoscunt, quantum ex se est aptum videri.

C Obicit rursus aliquis, in Deo sunt formaliter idæ omnium rerum, quas potest facere: potest autem facere infinitas: ergo si beati vident in Deo omnia, quæ in eo sunt formaliter, vident infinita.

D Item si vident omnia, quæ in eo sunt formaliter, vident scientiam & cognitionem, quam habet de omnibus rebus, etiam de illis quas potest facere: ergo in ea vident infinita.

E Pro solutione harum obiectionum sciendum est, quando dicimus beatos videre in Deo omnia, quæ in eo sunt formaliter, intelligendum id esse, quoad id reale, quod dicunt in Deo: non verò quoad habitudinem rationis, quam dicit ad creaturas in particulari: id enim exigit penetrationem eorum, quæ sunt formaliter in Deo, prout eminenter continent creaturas in particulari, quam penetrationem non necesse est haberi à beatis.

F Ad primam ergo obiectionem neganda est consequentia: quoniam idea in Deo dicit essentiam diuinam cum habitudine rationis ad creaturam, ut videbimus questione 15. neque sunt plures idæ in Deo, nisi ratione diuersorum respectuum, quos essentia diuina fundat comparatione diuersarum creaturarum: quare cum non sit necesse cognoscere in Deo habitudines ad creaturas in particulari, non erit necesse cognoscere ideas singularum creaturarum.

G Ad secundam simili modo dicendum est, beatos videre quidem scientiam diuinam, quoad esse scientiæ diuinæ, cõsque intuefi Deum per illam scire omnia, nõ tamè hæc aut illa in particulari: quoniam in Deo scientia huius aut illius rei particularis, nihil aliud addit supra scientiam de se ipso, quam habitudinem rationis ad hæc aut illam creaturam tamquam ad obiectum secundarium, ut questione 14. parebit: non est autem necesse beatos videre in Deo habitudines omnes rationis ad creaturas particulares, ut dictum est.

H Est & alia ratio, quæ hanc coadiuuat, quare non necesse sit beatos videre scientiam diuinam, ut huius aut illius creaturæ particularis: quoniam quemadmodum in nobis & in Angelis cogitationes cordis & decreta, hoc est, volitiones, aut nolitiones voluntatis, naturaliter sunt occultæ cæteris rebus creatis, etiam ipsis Angelis, cum tamen Angeli penetrarent

Responsio.

Attributa diuina non sunt secundum multitudinem infinita in Deo.

Obicitur deinde primo.

Secundo.

Beati vident omnia, quæ sunt formaliter in Deo, licet nõ quoad respectus ad creaturas in particulari.

Ad primam obiectionem.

Ad secundam.

Cogitationes & volitiones Dei naturaliter sunt occultæ beatis, nisi peculiariter eis manifestentur.